

Vandfloden i Ribe

d. 7de og 8de Jan. 1839 og 10de Jan. 1852.

Ved *S. A. Høgsbro Østergaard.*

Foran mig ligger et gammelt, blaat Stilehefte fra Ribe Latinskole, som taler sit eget Sprog. Den giver mig ikke alene et levende Indtryk af det danske Sprog for 100 Aar siden, men ogsaa et Indblik i den Tids Undervisning i skriftligt Dansk, og fortæller samtidig om store historiske Begivenheder. Den har tilhørt Sofus Høgsbro*, som da gik i ældste Klasse i Ribe lærde Skole og indeholder mange forskelligartede Opgaver, baade Fristile, Oversættelser og Genfortællinger. Som Nr. 14 findes i Brevform en Beskrivelse af »Vandfloden i Ribe den 7de og 8de Jan. 1839.« Da det altsaa nu netop er 100 Aar siden, synes jeg, det vil være naturligt at mindes Begivenheden i »Historisk Samfund for Ribe Amt«, især da det kan ske gennem en saa tidspræget Beretning som denne Skolediscipels førstehaands Indtryk. Skolen havde den Dag faaet fri, fordi Vandet var gaaet op forbi Rektors Bolig, saa han ikke kunde forlade den.

»Høistærede Herr Hansen!

Ifølge Deres Anmodning, vil jeg søge saa godt jeg formaaer at beskrive den Stormflod, som i sidste Maaned rasede saa hæftigt paa hele Vestkysten af vort lille Land og saaledes ogsaa efterlod sørgelige Følger her i Byen. Alt i November Maaned var der, som De veed, en Flod, der næsten var ligesaa høi, som den

i Aaret 1825. Men den blev dog overgaaet af den, der indtraf i Begyndelsen af dette Aar. Den 7de Januar reiste der sig nemlig en frygtelig Storm, som henimod Aftenen hævede Vandet til en uhyre Høide. Dog sank det igjen længere ud paa Aftenen; men steg atter imod Morgenstunden. Det gik atter noget tilbage, da Dagen brød frem, hvorpaa det forblev i den samme Stilling omtrent til Kl. 12; da begyndte det at stige, dog ikke betydeligt. Men Kl. 4 hævede det sig med en Hurtighed og Kraft, som Man hidtil ei havde seet Mage til. — Da det desuden medførte en stor Mængde Drivis, blev det saameget farligere; hvorfor Man med Skræk saae hver Time imøde; thi Kl. 9 skulde det ifølge Almanakken først synke, og Klokken var kun 6, da det alt havde naaet Stormflodens Høide i 1825. Men lidt over Kl. 6 lød Glædesbudskabet overalt: »Nu synker det«. Efterhaanden lagde Stormen sig ogsaa, og Dagen derefter var Vandet sunket tilbage i den Grad, at det knapt kunde maale sig med en af de almindelige Floder, der saa hyppigen hjemsøge denne Stad. Dette er omtrent Beskrivelsen af begge disse store Floder; men ogsaa deres Følger maa jeg korteligen gjøre Dem bekjendt med; thi hver for sig at beskrive dem udførligen formaer jeg ikke, da Man, hvad Husene angaaer, paa flere Steder allerede havde søgt at raade Bod paa Ulykken, idetmindste udvendigt, førend jeg fik Tid til at see, hvad der var skeet. — Jeg vil da begynde med Byen og gaae frem fra Nørre-Port. Ydre-Møllen har lidt betydeligt og maaskee meest af alle Bygninger, fornemmeligt Mølleværket, saa at det ikke vil kunne bruges i Vinter. Dernæst have flere Huse paa den vestlige Side af Nørreportsgade mistet Baghusene med alt, hvad deri fandtes, for ikke at tale om det store Tab Farver Utzon har lidt, ligesom ogsaa Brænde-

vinsbrænder Hansens Enke. — Begge Broerne have ogsaa taget stor Skade, da der ved den ene er gaaet næsten det halve af Stenbroen bort foruden Rækkeværket paa den ene Side; ved den anden Bro, nemlig den ved Skibbroen, er alt Rækkeværket gaaet tabt. Paa Skibbroen gik Bølgerne ind i Husene, saa Folkene maatte flytte alt Tøiet op i anden Etage og et Par Huse ere blevne rømmede for i Vinter. Uagtet Vandet sprøitede høit op paa Toldboden har denne Bygning dog Intet lidt. — Imidlertid kom Floden dog ikke høiere end til Apotheket, uden for hvilket en stor Planke af Rækkeværket ved Skibbroen var drevn op. —

Ved Sønder-Port havde Vandet ogsaa for en stor Deel ruineret Stampe-Møllen, men den er dog atter kommen i Gang. I Syge-Huset blev et Par Fag af Muren slaaede ind, saa at de Syge maatte flytte bort. Men paa Markerne omkring Byen var Skaden endnu større. Flere Veie vare gjorte ubrugbare og ere det tildeels endnu. Broerne vare bortskyllede og store Huller borede ned i Gruset, hvori Vandet stod lang Tid efter. Overalt saae Man Iisstykker af en i disse Egne usædvanlig Størrelse, ja Markerne vare saa at sige gjødede med dem; men desværre vil det nok snart vise sig, hvor umaadelig stor Skade denne Slags Gødning har gjort, hvilket er saameget mere at beklage, som sagkyndige Mænd have paastaet, at først for faa Aar siden ere Følgerne af Vandfloden 1825 forsvundne. — Hvorledes det vil gaae Plantagen er endnu ikke vist. Maaskee alle Træer eller idetmindste en stor Deel af dem gaae ud, da Barken er bleven skrabet af dem ved den Iis, som Vandet slyngede mod dem med sin overordentlige Kraft. — Flere Grantræer vare endog rykkede op med Rode, og kastede om, efterat flere Grene ganske vare blevne deres Blade berøvede.

Kort, Skaden har været overmaade stor, uagtet den vistnok andre Steder har været endnu større. Dog ere, Gud være lovet, Ingen af Digerne gjennebrudte i Marsken, hvilket Man her formodede, da Vandet sank saa pludseligt og det 3 Timer før det egentlig blev Ebbe-Tid. Hvor rædselsfuldt det end var at see Bølgerne strømme over de Steder, hvor Man ellers pleiede at gaae, uden engang at kunne øine Vandet, ja hvor sørgeligt det end var at være Vidne til de Ulykker, som indtraf, var det ikke desto mindre dog, paa den anden Side betragtet, meget interessant at skue Havets frygtelige Magt, især for os, der vare uvante til et saadant Syn.

De, der boe saagodtsom i Havet, vilde formodentligt ikke finde det i den Grad gyseligt, da De jo hver Dag er Vidne til, hvorledes det skyller Bølge paa Bølge paa brusende Strand, som Homer udtrykker sig; men see det skylle Bølgerne paa, imellem og maaskee ogsaa igjennem Menneskenes Boliger, er dog et Syn, der ikke falder i Alles Lod. Efter saaledes at have fremsat, ifølge deres Ønske, det vigtigste af hvad, der har tildraget sig under sidste Stormflod staaer ikkun tilbage at undertegne mig med Høiagtelse Deres —

ærbødige Tjener

Sophus Høxbroe.

Ribe den 19. Februar 1839.

S. T. Herr Adjunct Hansen p/t o Skagen.«

Det blev dog ikke sidste Gang, det faldt i Sofus Høgsbros Lod at blive Vidne til Stormflodens Hærgen i Ribe By og Omegn. Allerede i 1852, da han imidlertid var blevet Forstander paa Rødding Højskole, op-

levede han det samme, selvom det denne Gang blev mere paa Afstand. Herom fortæller han meget levende og interessant i et Brev til Fru Sanna Sibbern**) i København. I Brevet, der er dateret 12. Januar 1852, staar der bl. a.:

»Det har forresten været et haardt Veir i disse Dage, Storm, Regn, Snefog, Hagl, alt imellem hinanden. Vesterhavet var kommet os et Par Mile nærmere. Iforgaars kom en af Lærerne her, Schiøtz, igjennem Ribe paa Veien fra Tønder hertil. Han var kommen der om Aftenen, og havde ikke mærket noget usædvanligt, men da han om Morgenens steg op paa det flade Taarn for at see sig omkring, saa han Havet rundt om sig. Bølgerne slog brusende og skummende hen over den Vei, han var kommen af. Broer sloges itu; Kreaturer dreves op imod Husene, nogle døde, andre endnu levende, utallige Vildgjæs, Maager og andre Strandfugle fløj skrigende omkring; paa flere Steder gik Vandet ind i Husene, og Drengene var paa Gaderne ivrige i at fange de opdrivende Ferskvandsfisk. Langt borte syntes han at see en Mængde Skibe midt paa Havet; men en Mand, der var gaaet op med ham, sagde, at det var Bøndergaarde, hvis omliggende Enge var blevne til Havbund, og som kun til Nød paa deres smaa Høie holdt Stand mod det bestandig stigende Vand, der havde afskaaret dem fra deres Naboer og fra enhver Udgang af Faren. Da han bestilte Postheste for at komme ud af Byens nordlige Side, medens det endnu var Tid, maatte han et Par Gange forlange det, inden man vilde give ham dem. Han maatte da ad en Dæmning (over lave Enge). Storm og Bølger dreve Hestene over til den ene Side lige mod de Pæle, der betegnede Dæmnings Grændse og Dybets Begyndelse. Tilsidst standsede Hestene og vilde ikke af Stedet. Da kom en

Mand til og trak dem frem gennem Vandet. »Det havde han nu gjort heel siden den tidlige Morgen«. Saaledes kom Schiøtz lykkelig hertil. Et Par Timer efter kom en anden Lærer herfra, Thomsen, og vilde den samme Vei ind til Ribe; men da var det for sildigt. En Vogn var kastet ned af Dæmningen, Folkene vare blevne frelste; men Hestene, der ikke kunde komme løs af Seletøiet, havde man længe seet svømme sammen, saagodt de kunde, indtil de var blevne indviklede i Seletøiet og druknede. Thomsen maatte da vende hjem hertil med uforrettet Sag. Igaar drev en stærk Østenstorm Vandet igjen bort. Da tog nogle Elever ud til Byen for at see, hvordan det var gaaet. Veiene var gjennebrudte, Broerne ituslagne, Husene beskadigede, Vareoplæg fordærvede, Kreaturer druknede o. s. v. Gid det dog ikke er gaaet værre paa Smaaøerne Syd paa! Saaledes maa vi herovre føle Naturens Magt. Har det trættet Dem, maa De undskylde mig, at det i disse Dage naturligviis har gjort et stort Indtryk paa os her paa Egnen.

..... Lev vel! Deres hengivne

Sofus Høgsbro.

*) Sofus Høgsbro, f. 18. Juli 1822 i Rødding, Søn af Amtsprovst Hans Høgsbro. Efter Faderens Død flyttede Moderen med Børnene til Ribe, hvor de boede i Ejendommen paa Hjørnet af Sønderports- og Puggaardsgade (nu kaldet Regineborg). Fra 1850 til 1862 var Sofus Høgsbro Forstander paa Rødding Højskole, hvorefter han flyttede til København for at optage sit politiske Arbejde.

***) Fru Sanna Sibbern, gift med Professor F. C. Sibbern i København, f. 2/7 1799, d. 1871, Datter af Krigsraad Ipsen.
